

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Menestys tarvitsee myös vastuullisuutta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuosituksissa tulee eksplisiittisesti korostaa myös eettisyyttä ja vastuullisuutta osana tutkimusta ja opetusta sekä korkeakoulujen toimintakulttuuria.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Sosioekonominen perhetausta, koulutusalojen sukupuolittunut eriytyminen sekä äidinkielen merkitys korkeakouluopintoihin hakeutumisessa ovat tutkimuksessa (mm. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:12) todennettuja vinoumia, jotka heikentävät koulutuksen saavutettavuutta ja tasa-arvoa. Nämä rakenteelliset tekijät tulisi tunnistaa selkeämmin tavoitteen

kuvauksessa sekä huomioida toimenpiteissä erityisesti tavoiteltaessa korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuuden nostamista 60 prosenttiin.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteissä painottuu perusteltu sujuva pääsy korkeakouluopintoihin osin läpäisyyn liittyvien tekijöiden kustannuksella. Toimenpiteet vaativat täydentämistä myös opintojen etenemiseen ja valmistumiseen vaikuttavilla tekijöillä kuten opiskelukyvyn tukemisella sekä opiskeluhyvinvoinnin nostamisella läpäisyn ja tuloksellisuuden edellytykseksi pelkän tukitoimeksi määrittelyn sijaan kuin myös työllistymistavoitteiden kuten toimivien harjoittelukäytäntöjen vahvistamisella. Lisäksi toimenpiteisiin on sisällytettävä korkeakoulutukseen osallistumisen rakenteellisia vinoumia korjaavia toimia.

Ennakointitiedon hyödyntämiseen sisältyvät riskit tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaavien koulutuspaikkojen ja – tarjonnan kohdentamisessa jäävät toimenpiteissä tunnistamatta erityisesti pitkällä aikavälillä. Lisäksi toimenpiteissä on selkeämmin huomioitava korkeakoulutuksen tarjonnan reagoitukyky myös nopeisiin yhteiskunnallisiin ja globaaleihin muutoksiin, jotka vaikuttavat esimerkiksi työvoiman kysyntään sitä rajoittavasti tai lisäävästi.

Jatkuvan oppimisen rahoituksen ja ohjauksen uudistaminen on välttämätöntä. Sitä koskeva toimenpide on verraten abstrakti. Sen tueksi tarvitaan tarkempaa määrittelyä sekä tutkimusperustaista tietoa, jotta työelämärelevanssi ja vaikuttavuus voidaan varmistaa.

Niin ikään tutkintorakenteen joustavoittamisessa ja nimikkeiden kehittämisessä tulee toimenpiteissä ottaa huomioon joustavuuden kehittäminen ilman, että tutkintojen tunnettuus, arvostus ja laatu heikkenevät. Tutkinto on opiskelijansa investointi, jonka kestävyys tulee voida luottaa. Siksi esimerkiksi tässä vaiheessa esitetty pelkkä tieto alakohtaisten tutkintonimikkeiden uudistamisesta vailla tarkempaa sisältöä vaatii tuekseen konkretiaa, jotta asiaa on mahdollista osana visiota kommentoida. Sama koskee ylempien korkeakoulututkintojen kokonaisuuden tarkastelua.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Osiassa korostuu vahvasti tutkimus- ja innovaatiotoiminnan taloudellinen tuloksellisuus. Vision kokonaisuuden kannalta on tärkeää, että myös sivistyksen itseisarvo ja laajempi yhteiskunnallinen merkitys integroidaan selkeämmin tähän yhteyteen.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteitä tulee täydentää siten, että soveltavan tutkimuksen sekä käytäntölähtöisen TKI-toiminnan rooli ja rahoitus vahvistuvat. Lisäksi on kehitettävä seurantamekanismeja, joilla voidaan arvioida sitä, miten eri korkeakoulutaustoista edetään tieteelliseen jatkokoulutukseen. Seurannan pohjalta on käytäntöjä tarpeen mukaan uudistettava varmistamaan sujuva tohtorikoulutukseen pääsy korkeakoulutaustasta riippumatta.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitteen mukaan korkeakoulujärjestelmä uudistuu rohkeasti osana eurooppalaista koulutus- ja tutkimusalueita, ja erikoistuneet, uudistumiskykyiset korkeakoulut palvelevat laajasti yhteiskunnan tarpeita. Tämän vision keskeisen muutostavoitteen arviointia ja sen vaikutusten ennakoimista vaikeuttaa se, ettei uudistamisen keskeisiä linjauksia visiossa tarkemmin avata. Tavoite kaipaa myös täydentämistä korkeakoulukulttuurin, johtamisen, henkilöstöpolitiikan ja opiskelijoiden näkökulmista.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Koulutustason nostaminen, väestön ikärakenteen kehitys, osaamistarpeiden muutokset sekä koulutusjärjestelmän osittaiset päällekkäisyydet perustelevat muun muassa sekä korkeakoulujärjestelmän että koulutusvastuiden uudistamista. Siksi toimenpiteissä tulee kuvata nykyistä konkreettisemmin ja läpinäkyvämmiin uudistustyön suunta ja keskeiset linjaukset, vaikutukset korkeakoulu yhteisöihin sekä arvioinnin periaatteita. Nyt toimenpiteet on visiossa kuvattu puutteellisesti ottaen huomioon niiden keskeinen merkitys koko suomalaiselle korkeakoulukentälle.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Talentia korostaa vahvan julkisen rahoituksen merkitystä laadukkaana ja saavutettavan korkeakoulutuksen varmistajana myös jatkossa. Yksityisen ja kilpailtuun rahoitukseen perustuvan rahoituksen osuuden kasvattamisessa on varmistettava rahoituksen vastuullisuus, eettisyys sekä vaikutukset tutkimuksen ja koulutuksen riippumattomuuteen.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Rahoituksen määräytymisen tulee olla ennakoitavaa ja pitkäjänteistä korkeakoulujen toiminnan ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä ja rakenteissa. Rahoitusta tulee tarkastella myös suhteessa opetuksen laatuun ja opiskelijoiden arvioihin opetuksen toteuttamisesta sekä tutkintojen työelämärelevanssista. Lisäksi on tarpeen sisällyttää rahoitusmekanismiin myös elementtejä, jotka kytkeytyvät hyvien työolosuhteiden varmistamiseen korkeakoulujen henkilöstölle.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Visiossa tulee arvioida ja vähintäänkin ennakoida esitettyä selkeämmin erityisesti korkeakoulujärjestelmään ehdotettujen muutosten kokonaisvaikutuksia niin TKI-toimintaan, opetukseen, opiskelijoihin kuin korkeakoulujen henkilöstöön.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Vision tilannekuva on realistinen ja tunnistaa keskeiset haasteet. Tilannekuvaan sisältyy kuitenkin jännite: samaan aikaan kun nuorten tulevaisuususkon on heikentynyt, esitetään tarve tehostaa koulutusjärjestelmää koulutuksen laadusta kuitenkaan tinkimättä. Tilannekuva edellyttää siten myös opiskelijoiden opiskelukyvyyn, hyvinvoinnin, toimeentulon sekä muiden opintojen sujuvan etenemisen edellytysten huomioimista esitettyä selkeämmin, jotta vältetään tilannekuvan sisäiset ristiriidat.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Visio on kunnianhimoinen ja monilta osin perusteltu, mutta jättää konkreettiset ratkaisut kuten korkeakoulujärjestelmän uudistumisen, erikoistumisen ja yhteistyön kysymykset vision tavoitteiden pohjalta ratkaistaviksi avoimiksi kysymyksi.

9. Muut kommentit

-

Manssila Jaana
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia